

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae

Schnorrenberg, Anno

Coloniae, 1740

Titulus VIII. De Sacramento Matrimonii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62040](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62040)

TITULUS VIII.

DE

Sacramento Matrimonii.

Initiatur Matrimonium sponsione, consensu ratificatur, & copula consummatur. *Gloss. in cap. licet. de translac. Episcop.*

§. Primus.

DE

Sponsalibus.

Quæres primò. Quid sunt Sponsalia?

R. Sunt futurarum nuptiarum promissa. *Can. nostrates. 3. caus. 30. q. 5.* Sive sunt mentio & repromissio nuptiarum futurarum. *L. 1. ff. de Sponsal.* Dicta sunt à spondendo, nam moris fuit veteribus stipulari & spondere sibi uxores futuras. *L. 2. ibid.* Unde & sponsi sponseque appellatio nata est. *L. 3. ibid.*

Quæres secundò. Quæ sunt essentialia sponsalium?

R. Mutuus consensus exterius expressus: quia sufficit nudus consensus ad constituenda sponsalia. *L. sufficit. 4. ff. de Sponsal.*

Quæres tertio. Quotuplex consensus?

R. Contrahuntur sponsalia aut purè, aut adjectâ die, aut sub conditione. *§. rursus. Instit. Jur. Canon. de Spon-*

sal. 1mò. Purè contrahunt, qui de matrimonio contrahendo purè & sine omni conditione dant fidem. *Cap. 2. de Sponsal. 2dò.* Dies adjicitur sponsalibus, cum quis intra certum temporis spatium aliquam se ducturum in uxorem convenit, in qua specie si per eum non steterit, quominus intra præfixum terminum cum eadem matrimonium contraheret, liberè ad nuptias alterius transire poterit. *§. Dies institut. Canonic. de Sponsal. 3tò.* Sub conditione celebrat sponsalia, qui sub conditionis nomine aliquam sibi desponsat. *Cap. 1. de Conditionib. apposit.* Ea quæ sub conditione promittuntur, vel jurantur, non obligant, nisi à conditione recedatur, uti receditur, si consensus de præsentî, aut carnalis inter eos sit commixtio subsequuta. *Cap. de illis. 3. de condit. appositus.*

Bbb 3

Quæ-

Quæres quartò. Quibus modis consensus exprimitur ?

R. Variis modis : re, verbis, & literis. In sponsalibus constituendis parvi refert, per se & coram, an per internuntium vel per Epistolam, an per alium hoc factum sit. *L. in Sponsalibus. fin. ff. de Sponsalib.* Imò re : Si quis desponsaverit uxorem, vel subarrhaverit. *Can. si quis. 15. caus. 27. q. 2. cap. fin. de despons. impub.* add verbis : Si inter ipsos intercesserit tantummodo promissio de futuro, utroque dicente alteri : Ego te accipiam in meam, & ego te in meum, sive verba similia. *Cap. si inter. 31. de Sponsal.* Si alter non intellexerit, quod alter proposuit, ad communem verbi intelligentiam recurratur, & cogatur uterque verba prolata in eo sensu retinere, quem solent rectè intelligentibus generare. *Cap. ex literis. 7. de Sponsal.* 3to literis : Ut cum absentes inter se de futuris nuptiis per Epistolam paciscuntur, quod ipsum per nuntium vel Procuratorem fieri poterit. §. *Contrahuntur. instit. Canon. de Sponsalib.* 4to. Consensu per alium expresso : quia ex sponsalibus, quæ parentes pro filiis puberibus vel impuberibus plerumque contrahunt, ipsi filii, si expressè consenserint, vel tacitè, ut si præsentés fuerint, nec contradixerint, obligantur, & ex eis oritur justitia publicæ honestatis. Idem est, si filii tempore sponsalium absentes & etiam ignorantes eadem sponsalia post scientes ratificaverint tacitè vel expressè. *Cap. unic. §. porrò. de despons. impub. in 6.*

Quæres quintò. Quodnam objectum sponsalium ?

R. Matrimonium futurum licitum & validum. Nam juxta legitimas sanctiones pactum turpe vel rei turpis, aut impossibilis de jure vel de facto nullam obligationem inducit. *Cap. fin. de pactis.* Ideo qui votum castitatis emittens juravit se quandam ducturum postea in uxorem, jubetur pro eo, quod juravit temerè, pœnitentiam agere, & votum, quod Deo fecit, observare. *Cap. rursus. 6. qui Cleric. vel voventes.*

Quæres sextò. Quæ ætas ad sponsalia requiritur ?

R. In sponsalibus contrahendis ætas contrahentium definita non est, ut in matrimonio, quapropter & à primordio ætatis sponsalia effici possunt, si modò id fieri ab utraque persona intelligatur, id est, si non sint minores, quam septem annis. *L. in Sponsalibus. 14. ff. de Sponsalib.*

Si infantes ad invicem, vel unus major septennio, & alter minor sponsalia contraxerint, ipsi vel parentes pro eis, nisi per cohabitationem eorum matrimonium, seu aliàs verbo vel facto ipsorum liquidò appareat eisdem in eadem voluntate factos majores septennio perdurare, sponsalia ejusmodi, quæ ab initio nulla erant, per lapsum dicti temporis minimè convalescunt. *cit. cap. unic. de desponsat. impub. in 6.*

Quæres septimò. An matrimonium ex defecto ætatis nullum vim sponsalium habeat ?

R. Affirmativè. Si pubes & impubes vel duo impuberes non proximi pubertati, & in quibus ætatem malitia non supplebat, per verba contraxerint de
præ-

præsenti, juris interpretatione tantum sunt sponsalia de futuro, & licet verba consensum exprimentia de præsenti haberent, & matrimonium contrahere intenderent, attamen contractus valuit, ut potuit, non sicut agebatur. *Cit. cap. unic. §. idem.*

Quæres octavò. Quæ obligatio ex sponsalibus nascitur?

R. Qui de matrimonio contrahendo purè & sine omni conditione fidem dederunt, commonendi sunt, & modis omnibus inducendi, ut præstitam fidem observent. *cap. præterea. 2. de Sponsal.* Renuentes censurâ ecclesiasticâ compelli possunt. *Cap. ex literis. 10. de Sponsal.* Quia tamen libera debent esse matrimonia, monendi potius sunt quam cogendi: cum coactiones difficiles soleant exitus frequentes habere. *Cap. requisivit. 17. de Sponsal.*

Quæres nonò. Quod impedimentum matrimonii ex sponsalibus oritur?

R. Ex sponsalibus puris & certis oritur efficax ad impediendum & dirimendum sequentia sponsalia vel matrimonia, non autem ad præcedentia dissolvendum impedimentum justitiæ publicæ honestatis. *Cap. 1. de Sponsal. in 6.* Hoc impedimentum Trident. *Sess. 24. de Reform. matrim. cap. 3.* Sustulit, ubi sponsalia quâcunque ratione invalida sunt; ubi autem valida fuerunt, primum gradum excedere non vult.

Quæres decimò. An sponsi sponsalia dissolvere possint?

R. 1mo. Si sponsi se ad invicem admittere noluerint, ne fortè deterius inde contingat, ut talem scilicet ducat,

quam odio habet, adinstar eorum, qui societatem interpositione fidei contrahunt, & postea eandem sibi remittunt, hoc potest in patientia tolerari. *cap. præterea. 2. de Sponsal.* Nec obest, si pœna à sponsalibus appositâ fuerit, à resiliendis solvenda. Cum enim libera matrimonia esse debeant, inanis est omnis pœnarum adjectio. *Cap. gemma. 29. de Sponsal.*

2do. Qui infra annos matrimonio aptos sponsalia contrahunt, sive uterque sive alter reclamet, antequam ad annos matrimonio aptos pervenerint, & separari postulent, non sunt audiendi. *Cap. de illis. 7. de despons. impub.* Sed usque ad legitimam ætatem expectare tenentur, & tum, si simul esse noluerint, separentur, nisi carnalis commixtio antea intervenerit. *Cap. à nobis. 8. ibid.*

3to. Mulier, quæ, postquam annos nubiles attingit, ei qui nondum ad annos aptos matrimoniis venerat, nupsit, cum in eum semel consenserit, amplius non poterit dissentire; nisi ipse, cui nupsit, postquam ad legitimam ætatem pervenit, in eam suum negaverit præstare consensum. *Cit. cap. de illis.* Si tamen non tam sponte suâ quam à parentibus coacta cum impubere contraxerit, & puerum usque ad annum 14. minimè expectandum duxerit, liberam habet facultatem alium virum accipiendi. *Cap. ex literis. 11. de desponsat. impuber.*

Quæres undecimò. Quando sponsalia jure dissolvuntur?

R. Tunc sponsalia jure ipso dissolvuntur,

vuntur, quando nullâ habitâ ratione voluntatis & consensûs partium ex certa superveniente causa dissolvuntur. §. *Dissolvuntur. instit. Canon. de Sponsal.* Ut fit in sequentibus casibus:

1mo. Per matrimonium, ut si quis post promissum matrimonium alteram per verba de præsentî sibi desponsset, etiamsi inter ipsum & primum Jurementum intervenerit, non tamen potest separari à secunda. *Cap. si inter. 31. de Sponsal.* Quia si quis mulieri fidem fecerit pactionis, non debet aliam ducere: si aliam duxerit, pœnitentiam debet agere de fide mentita; maneat tamen cum illa, quam duxit. Non enim rescindi debet tantum Sacramentum. Si autem fecerit fidem consensûs, non licet ei aliam ducere: si autem duxerit, dimittet ipsam, & adhærebit priori. *S. Augustin. in cap. 1. de Sponsa duor.*

2do. Si quis S. Ordinibus fuerit insignitus, aut religionem ingressus ac professus, solvuntur sponsalia. §. *item ex contrario. institut. Canonic.* Equiparantur Sacri Ordines professioni religiosæ quantum ad dirimenda sponsalia contracta de futuro, non tamen de præsentî. *Extrav. antiqua. Joannis XXII.*

de voto. & Gloss. in cap. unic. de voto. in 6. verb. Sacri Ordinis.

3to. Affinitas (idem est de alio quolibet impedimento dirimente) sponsalibus superveniens illa dirimit, ad quod sola fama sufficit. *Arg. cap. super eo. 2. de Consanguinit. & Affinit.*

Quæres duodecimò. Quando de facto sponsalia dirimuntur?

R. Cum legitima emergente causa alterius voluntati dissolutio permittitur. §. *facto. instit. Canon. de quo Innocent. III. in cap. quemadmodum. 25. de jurejurand.* Si quis juraverit se aliquam in uxorem ducturum, non potest ei fornicationem opponere præcedentem sed subsequenter, ne illam ducat in conjugem; quia in illo juramento talis intelligi debet conditio; si videlicet illa contra regulam desponsationis non venerit. Sed quid si post juramentum mulier fieret leprosa vel paralytica, vel oculos, vel nasum amitteret, vel quicquam ei turpius eveniret, nunquid vir teneretur eam ducere in uxorem? Profectò ductam non posset dimittere, sponsam autem de futuro admittere non teneretur: quia multa impediunt matrimonium contrahendum, quæ non dirimunt jam contractum,

§. Secun-

§. Secundus.

D E

Matrimonio , ut est Contractus.

Quæres primò. Unde origo nominis Matrimonium ?

R. Dicitur matrimonium quasi matris munium, id est : Officium, potius à Matre, quàm à Patre, qui est Author generationis. *Gloss. in princip. causa. 27. q. 1.* Quia enim puer ante partum onerosus, dolorosus in partu, & post partum laboriosus Matri esse noscitur, ex hoc legitima conjunctio maris & fœminæ magis matrimonium quàm patrimonium nuncupatur. *cap. ex literis. 2. de Convers. infidel.*

Quæres secundò. Quæ definitio matrimonii ?

R. Nuptiæ sive matrimonium est maris & fœminæ conjunctio individuum vitæ consuetudinem retinens. *Cap. illud. 11. de præsumpt.* Quamvis autem hæc omnia in perfecto matrimonio requirantur, consensus videlicet interior, pactio exterior verbis expressa, obligatio & vinculum, quod ex tali pactioe efficitur, & conjugum copulatio, quæ matrimonium consummatur, nihil tamen vim & rationem matrimonii habet, quam obligatio & nexus, qui conjunctionis nomine significatur. *Catechism. Rom. p. 2. cap. 8. q. 3.*

Quæres tertio. Qualis ad matrimonium consensus requiritur ?

R. D. Schnorrenberg *Instit. J. Cas.*

R. Debet esse imò verus. *Arg. cap. tua nos. 26. de Sponsal.* Ubi de fictè contrahente, ut obtineret copulam, ita dicitur : Si ille eam non proposuit ducere, nec unquam consensit in prædictam personam, non debet ex illo facto conjugium judicari: cum in eo nec substantia contractûs conjugalis, nec forma contrahendi conjugium valeat inveniri.

2dò. *Legitimus.* Matrimonium enim in veritate contrahitur per legitimum viri & mulieris consensum. *cap. tua. 25. de Sponsal.*

3tò. *Liber.* Cum enim locum non habeat consensus, ubi metus vel coactio intercedit, necesse est, ut ubi assensus cujusque requiritur, coactionis materia repellatur. Matrimonium autem solo consensu contrahitur, & ubi de ipso quæritur, plena debet securitate ille gaudere, cujus est animus indagandus, ne per timorem dicat sibi placere, quod odit, & sequatur exitus, qui de invitis solet nuptiis provenire. *cap. cum locum. 14. de Sponsal.*

4tò. *Exteriùs verbis expressus.* Necessaria sunt quantum ad Ecclesiam verba consensum exprimentia de præsentia, nam surdi & muti possunt contrahere matrimonium per consensum mutuum

C c c

sine

sine verbis, *cit. cap. tua.* Cum quod verbis non possunt, signis valeant declarare. *Cap. cum apud. 23. de Sponsal.*

Quæres quintò. An contrahentes matrimonium in copulam consentiant?

R. Consentiant implicitè; quia consensus cohabitandi, & individuum vitæ consuetudinem retinendi interveniens eos conjuges facit: individua verò vitæ consuetudo est talem se in omnibus exhibere viro, qualis ipsa sibi est, & e converso. Ad individuum itaque consuetudinem pertinet, absque legitimo consensu viri & orationi aliquando non posse vacare, nec continentiam profiteri. *Can. beata. 3. caus. 27. q. 2.*

Quæres quintò. Qualiter inter B. Virginem & S. Josephum verum matrimonium esse potuerit?

R. Cum S. Augustino in *cit. Can. beata.* Beata Virgo proposuit se servaturam votum castitatis in corde, sed ipsum votum Virginitatis non expressit ore. Subjecit se divinæ dispositioni, dum proposuit se perseveraturam Virginem, nisi DEUS aliter ei revelaret. Committens ergo Virginitatem suam divinæ dispositioni, consentit in carnalem copulam, non illam appetendo, sed divinæ inspirationi in utroque obediendo. Hæc S. Pater.

Quæres sextò. An consensus in matrimonio conditionatus esse possit?

R. Matrimonium sub conditione contrahi potest, non tamen tenet, nisi conditio extiterit, vel per contrarium factum à conditione recessum fuerit. *Arg. cap. super eo. 5. de condit. appositis.* Si conditiones contra substantiam con-

jugii inferantur, puta si alter dicat alteri: *Contraho tecum*, si generationem proles evites, vel donec inveniam aliam honoribus & facultatibus digniorem, aut si pro quæstu adulterandam te tradas, matrimonialis contractus quantumcunque favorabilis caret effectu. Licet aliæ conditiones appositæ in matrimonio, si turpes aut impossibiles fuerint, debeant propter favorem ejus pro non adjectis haberi. *Cap. fin. de condit. apposit.*

Quæres septimò. Quando matrimonium institutum?

R. Cum Gratiano §. *his ita caus. 32. q. 2.* Prima institutio conjugii in Paradiso facta est, ut esset Immaculatus chorus & honorabiles nuptiæ, ex quibus sine ardore conciperent, & sine dolore parerent. Secunda propter illicitum motum eliminandum extra Paradisum facta est, ut infirmitas prona in ruinam turpitudinis honestate exciperetur conjugii. Matrimonium igitur naturæ humanæ coævum in triplici naturæ statu triplicem statum habuit: in statu innocentiae institutum fuit in officium naturæ, in statu legis naturæ & Mosaicæ fuit remedium concupiscentiæ: in statu legis gratiæ ad statum Sacramenti fuit elevatum, & in tribus ab authore gratiæ reformatum: in uxorum pluralitate, in libello repudii, & in prælatione statûs matrimonialis ad statum virginalem.

Quæres octavò. An matrimonium sit indissolubile?

R. Matrimonii perpetuum indissolubilemque nexum primus humani generis

neris parens divini Spiritus instinctu pronuntiavit, cum dixit: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea, quomobrem relinquet homo Patrem suum & Matrem & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una. *Trident. Sess. 24. de Matrim.* Ita ut matrimonii vinculum ab ipso Ecclesiæ capite rerum omnium conditore ipsum in Paradiso & in statu innocentie instituyente unionem & indissolubilitatem acceperit. *cap. unic. de Voto. in 6.*

Quæres nono. In quibus casibus matrimonium dissolvitur?

R. Præter casum mortis sunt sequentes: 1mo Matrimonium non consummatum per professionem Religiosam dissolvitur. *Trident. Sess. 24. de Matrim. Can. 6. Si quis dixerit matrimonium ratum non consummatum per solemnem religionis professionem alterius conjugis non dirimi, anathema sit.* Sanè quod Dominus in Evangelio dicit, non licere viro, nisi ob causam fornicationis uxorem suam dimittere, intelligendum est secundum interpretationem Sacri eloquii de his, quorum matrimonium carnali copulâ consummatum. *Cap. ex publico. 7. de Convers. conjug. Ubi Gloss. verb. consummatum.* infert, quod Papa per dispensationem matrimonium non consummatum dissolvere possit, quod tenent omnes Canonistæ, & plures Theologi.

2do. Matrimonium consummatum dissolvitur, si alter infidelium conjugum ad fidem Catholicam convertatur, & alter vel nullo modo, vel non sine blasphemia divini nominis, vel ut cum

ad peccatum pertrahat, ei cohabitare voluerit. Tunc qui relinquitur, ad secunda, si voluerit, vota transire potest. Et in hoc casu intelligimus, quod ait Apostolus: si infidelis discedit discedat. Frater enim vel Soror non est servituti in hujusmodi subjectus. Et canonem etiam, in quo dicitur: Contumelia Creatoris solvit jus matrimonii circa eum, qui relinquitur. *Cap. quando. 7. de divort.*

3ro. Matrimonium quoad thorum & cohabitationem perpetuò dissolvitur præcipuè in duobus casibus, de quibus. *Gloss. in Can. Agathosa. 21. caus. 27. quest. 9. 2.* Duæ sunt causæ, ex quibus post carnalem copulam vir potest separari ab uxore quantum ad reddendum debitum & cohabitationem: scilicet fornicationem (attamen post separationem factam ab Ecclesia, & non ante. *Can. seculares. 1. caus. 33. q. 2. can. multorum. 20. caus. 27. q. 2.*) Et vorum conversionis: tunc autem exigitur, ut illa consentiat, & similiter convertatur, & profiteatur, si est juvenis; si est vetula, saltem profiteatur perpetuam continentiam. *Cap. cum sis præditus. 4. de convers. conjug.*

Quæres decimo. An matrimonium unius cum una necessariò esse debeat?

R. Hoc vinculo duos tantummodo copulari & conjungi Christus Dominus apertius docuit, cum postrema illa verba tanquam à DEO prolata referens dixit: *Itaque jam non sunt duo, sed una caro. Trident. sess. 24. de Matrim.* Non dixit tres vel plures, sed duo: non dixit, adhærebit uxoribus, sed uxori. Et ab initio una costa in unam fœminam

est conversa. Sanè veridica hæc sententia probatur etiam testimonio veritatis testantis in Evangelio : Quicumque dimiserit uxorem suam ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur. Si ergo uxore dimissâ duci alia de jure non potest, fortius & ipsâ retentâ. Per quod evidenter apparet pluralitatem in utroque sexu, cum non ad imparia judicentur, circa matrimonium reprobendam. *Cap. gaudemus. §. de divort.*

Quæres undecimò. An in pluralitate aliquando dispensatum?

R. Nulli unquam licuit insimul plures uxores habere, nisi cui fuit divinâ revelatione concessum, quæ mos quandoquæ interdum etiam fas censetur : per quam sicut Jacob à mendacio, Israëlita à furto, & Samson ab homicidio, sic & Patriarchæ & alii viri justi, qui plures leguntur simul habuisse uxores, ab adulterio excusantur. *Cit. cap. gaudemus.*

Quæres duodecimò. Quot sunt bona matrimonii?

R. Tria : proles, fides, Sacramentum. *Can. omne. 10. caus. 27. q. 2. Proles* non solum procreanda, sed etiam educanda, & ad pietatem instituenda. *Catechism. Roman. p. 2. cap. 8. q. 21. fides.* Quia vir uxori, & e converso debet mutuam servitutem & castitatem. *Gloss. in Can. conjuges. 6. caus. 27. q. 2. Sacramentum,* sive inseparabilis animorum conjunctio. Omne hoc triplex bonum nuptiarum impletum esse in matrimonio B. Virginis cum S. Josepho credimus, dum *Prolem* cognoscimus ipsum Dominum JESUM : *Fidem* quia nullum adulterium ; *Sacramentum*, quia nullum divortium. Solum ibi nuptiarum concubitus non fuit, quia in carne peccati fieri non poterat sine illa pudenda carnis concupiscentia, quæ accidit ex peccato,

sine qua concipi voluit, qui futurus erat sine peccato.

§. Tertius.

D E

Matrimonio ut Sacramento.

Quæres primò. An Matrimonium sit Sacramentum?

R. Cùm Matrimonium in Lege Evangelica veteribus connubiis per Christum gratiâ præstet, meritò inter novæ Legis Sacramenta annumerandum Sancti Patres nostri, Concilia, & universalis Ecclesiæ traditio semper docuerunt. *Trident. sess. 24. de matrim.*

Quæres secundò. Quam gratiam Sacramentum matrimonii causet?

R. Gratiam, quæ naturalem conjugum amorem perficit, & indissolubilem unitatem confirmat, conjugisque sanctificat, ipse Christus venerabilium Sacramentorum institutor atque perfector suâ nobis passione promeruit. *Trident. loc. cit.*

Quæres tertio. An inter solos fideles Matrimonium sit Sacramentum?

R. affirmativè. Quia etsi Matrimonium verum inter infideles existat, non tamen est ratum: inter fideles autem verum & ratum existit. *cap. quantò, 7. de divortiis.*

Quæres quartò. An ratio Sacramenti in matrimonio fidelium à ratione contractûs separari possit?

R. negativè. Quia Sacramentum fidei, quod semel est admistum, nunquam amittitur, sed ratum efficit con-

jugli Sacramentum, ut ipsum in conjugibus illo durante perduret. *cit. cap. quantò.*

Quæres quintò. In quo cæteris Sacramentis præeminet matrimonium?

R. In sequentibus: 1. ratione loci, cùm substratum Sacramenti matrimonii in paradiso institutum sit. 2dò ratione temporis, quia ante peccatum existit, 3tò ratione amplitudinis, quia est commune cum infidelibus. 4tò ratione mysterii.

Quæres sextò. Quod mysterium continet matrimonium?

R. Duo sunt in conjugio, videlicet consensus animorum, & commixtio corporum, quorum alterum significat charitatem, quæ consistit in spiritu inter DEUM & justam animam, ad quod pertinet illud, quod dicit Apostolus: Qui adhæret DEO, unus spiritus est cum illo. Reliquum verò designat conformitatem, quæ consistit in carne inter Christum & Ecclesiam, ad quod pertinet illud, quod Evangelista testatur: Verbum caro factum est, & habitavit in nobis. Profectò conjugium illud, quod non est commixtione corporum consummatum, non pertinet ad illud conjugium designandum, quod inter Christum & Ecclesiam per incar-

Ccc 3 natio-

nationis mysterium est contractum. *cap. debitum. s. de bigamis.* Quod Paulus in-
nuit dicendo: *Viri diligite uxores vestras
sicut Christus dilexit Ecclesiam, & seipsum
tradidit pro ea, mox subjungens; Sacra-
mentum hoc magnum est, ego autem dico
in Christo & in Ecclesia. Trident. cit. sess.
24. de matrim.*

Quæres septimò. An Parochus mini-
ster Sacramenti matrimonii?

R. negativè. Quamvis enim *Trident.
sess. 24. de reform. matrim. cap. 1.* dispo-
nat, ut Parochus viro & muliere inter-
rogatis, & eorum mutuo consensu in-
tellecto dicat: Ego vos in matrimonio
conjungo in nomine Patris &c. vel aliis
utatur verbis juxta receptum uniuscu-
jusque Provinciæ ritum: attamen S.
Congreg. ad *cit. cap. Trident. n. 5. & 6.*
declarat, etsi Parochus nihil dicat, con-
stat tamen matrimonium, modò partes
contrahant. Nec pertinet ad substan-
tiam matrimonii, ut Parochus aliqua
verba proferat.

Quæres octavò. An contrahentes sint
ministri hujus Sacramenti?

R. affirmativè. Eugen. IV. in De-
creto pro instructione Armenorum:
Causa efficiens necessaria regulariter est
mutuus consensus per verba de præ-
senti, qui consensus absque dubio à
contrahentibus exprimitur. Unde *S.
Thom. in 4. dist. 24. q. 1. a. 3. in O.* Verba,
quibus consensus matrimonialis expri-
mitur, sunt forma hujus Sacramenti,
non autem benedictio Sacerdotis, quæ
est quoddam Sacramentale.

Quæres nonò. Quæ accidentales ma-
trimonii solemnitates?

R. Sequentes: 1. Antequam matri-
monium contrahatur, ter à proprio con-
trahentium Parocho tribus continuis
diebus festivis in Ecclesia ante Missæ
solemnia publicè denuntientur, in-
ter quos matrimonium contrahendum.
Quod si aliquando probabilis fuerit su-
spicio matrimonium malitiosè impediri
posse, si tot præcesserint denuntiatio-
nes: tunc vel una tantùm denuntiatio
fieri potest, vel matrimonium celebrari,
& ante illius consummationem denun-
tiationes fieri; nisi Ordinarius ipse ex-
pedire judicaverit, ut prædictæ denun-
tiationes remittantur, quod ipsius pru-
dentia & judicio S. Tridentina Syno-
dus reliquit. *sess. 24. de reform. matrim.
cap. 1. 2dò.* Matrimonio contracto con-
juges ante benedictionem Sacerdotalem
in eadem domo cohabitare non debent.
Et hæc benedictio ab ipso Parocho fieri
debet, non ab alio, nisi ab illo, vel ab
Ordinario licentiam habuerit. *Trident.
loc. cit. 3tò.* Parochus librum habere
debet, in quo conjugum & testium no-
mina, diem & locum contracti matri-
monii describat.

Quæres decimò. Quæ solemnitas sub-
stantialis?

*R. Illa à Trident. loc. cit. ita exprimi-
tur: Qui aliter quàm præsentem Paro-
cho (intellige proprio) vel alio Sacer-
dote de ipsius Parochi seu Ordinarii li-
centia, & duobus vel tribus testibus
matrimonium contrahere attentant, eos
S. Synodus ad sic contrahendum omni-
nò inhabiles reddit, & hujusmodi con-
tractus irritos & nullos esse decernit,
prout eos præsentem decreto irritos facit
& an-*

& annullat : quod decretum in una-
quaque Parochia robur post triginta dies
habere incipit à die primæ publicatio-
nis in eadem Parochia factæ numeran-
dos.

Quæres undecimò. Quâ dispositione
ad Sacramentum matrimonii acceden-
dum ?

R. Episcopis vel animarum Curato-
ribus incumbit curare, ut matrimo-
nium eâ, quâ decet modestiâ & hone-
state celebretur. Sancta enim res est ma-
trimonium, & sanctè tractandum. *Trid.*
sess. 24. cap. 10. Ideo conjuges antequam

matrimonium contrahant, vel saltem
triduo ante matrimonii consummatio-
nem sua peccata diligenter debent con-
fiteri, & ad sanctissimum Eucharistiæ
Sacramentum accedere. *Tridentin. cit.*
cap. 1.

Quæres duodecimò. Quæ pœnæ abl-
que solemnitate copulantium ?

R. Parochus vel alius Sacerdos, qui
cum minore testium numero, & testes,
qui sine Parocho vel Sacerdote hujus-
modi contractui interfuerint, nec non
& ipsi contrahentes graviter arbitrio Or-
dinarii sunt puniendi. *Trid. cit. cap. 1.*

S. Quartus.

D E

Impedimentis Matrimonii.

Quæres primò. Penes quos potestas
ponendi impedimentum ?

R. Est penes Ecclesiam, Quapropter
si quis dixerit Ecclesiam non potuisse
constituere impedimenta matrimonii
dirimentia, vel in iis constituendis er-
rasse, anathema sit. *Trident. sess. 24. de*
matrim. can. 4. Imò sola Ecclesia con-
stituit impedimenta, quia matrimonia
hodiè reguntur jure poli, non jure fori,
inquit Gratianus in *can. Euphonium. 7.*
caus. 2. q. 3. ideoque exploduntur à *Tri-*
dent. cit. sess. cap. 1. de reform. matrim. qui
matrimonia à filiis familias sine consen-
tu parentum contracta irrita esse, vel
parentes ea rata vel irrita facere posse
falsò affirmant,

Quæres secundo. Quæ impedimenta
matrimonium impediunt ?

R. Ea hodie reducuntur ad qua-
tuor. *Primum*, interdictum Ecclesiæ,
contra quod sponsi ad vota matrimonia-
lia transire non debent. Non est ta-
men conveniens, ut ob id solum Sa-
cramentum conjugii dissolvatur : alia
tamen pœnitentia eis debet imponi, qui
contra prohibitionem Ecclesiæ hoc fe-
cerunt. *cap. ex literis. 2. de matrim. con-*
tract. contra interd. 2. dum, Tempus fe-
riatum. Ita enim jubet *Trident. sess. 24.*
de reform. matrim. cap. 10. ab Adventu
Domini nostri JESU Christi usque in
diem Epiphaniæ, & à feria quarta ci-
nerum usque in octavam Paschatis in-
clu-

clusivè antiquas solemnium nuptiarum prohibitiones ab omnibus observari. *3^{ti}um*. Votum continentiae simplex et si matrimonium impediatur contrahendum, matrimonium tamen post contractum rescindere non potest. *cap. unic. de Voto. in 6. 4^{tu}m*. Si quis alicui mulieri fidem fecerit passionis, non debet aliam ducere. *cap. duobus. 1. de sponsa duorum*.

Quæres tertio. Quæ impedimenta ex Jure naturali matrimonium dirimentia?

R. Quatuor. Primum *Error*. Non omnis error consensum excludit, sed alius est error personæ, alius fortunæ: alius conditionis, alius qualitatis. Error fortunæ & qualitatis consensum non excludit: sed sicut in venditione error materiæ excludit consensum, sic & in conjugio error personæ. Gratianus in *caus. 29. q. 1.*

Secundum Vis. Sed cum inter vim & vim sit differentia, nec constet sæpe, an post violentiam consensus intervenit: *cap. de muliere. 6. de sponsal.* videndum est, an tanta vis illata fuerit, ut coactus & non spontè consenserit, nec post præstitum coactè consensum sponsam carnaliter cognoverit. *cap. significavit. 2. de eo, qui duxit in matrim.* An metus gravis justè incussus ut in *cap. ex literis. 10. de sponsal.* an injustè ad extorquendum consensum in matrimonium incussus: & tunc dirimit matrimonium potius ex Jure positivo, congruentiâ sumptâ ex Jure naturali, cum maximè nefarium sit matrimonii libertatem violare. Ob quam causam *Trident. sess. 24. de reform. matrim. cap. 9.* præcipit omni-

bus, cujuscunque gradûs, dignitatis & conditionis existant, sub anathematis pœna, quam ipso facto incurrant, ne quovis modo directè vel indirectè subditos suos vel quoscunque alios cogant, quominus liberè matrimonia contrahant.

Tertium Ligamen. Postquam inter personas legitimas consensus legitimus intervenierit de præsentî, si personæ junctæ legitimè cum aliis postea de facto contrahant, quod prius de Jure factum fuerat, non poterit irritari. *cap. fin. de spons. duor.* ideoque mulieres, quibus Viri discesserunt, non possunt ad aliorum consortium canonicè convolare, donec certum nuntium de morte Virorum recipiant, quantumcunque annorum numero ita remaneant viventibus Viris suis. *cap. in præsentia. 19. de sponsal.*

Quartum Impotentia Qui impotentes sunt, minimè apti ad contrahenda matrimonia reputantur. *cap. 2. de spon. & malefic.* Quod intelligitur, si vitium illud ex natura contraxerint, nec ope medicorum possit adjuvari. *cap. ex literis. eod. tit.* aut ad minus antecedens matrimonium, & perpetuum, ut præter divinum miraculum per opus humanum absque corporali periculo non possit removeri. *cap. fraternitatis. 6. eod. tit.*

Quæres quarto. Quæ impedimenta ex Jure antiquo adhuc dirimunt matrimonium?

R. Tria. Primum. *Conditio servilis*. Si liber ignoranter contraxit cum ancilla, ita quod postquam intellexit conditionem ipsius, nec facto nec verbo con-

consenserit in eandem, contrahendi cum alia liberam habet facultatem. *cap. ad nostram 4. de conjug. servorum.*

2dam. *Votum solemne.* Illud votum debet dici votū solemne, quantum ad post contractum matrimonium dirimendū, quod solemnizatum fuerit in susceptione sacri Ordinis, aut per professionem expressam vel tacitam factam alicui de religionibus per Sedem Apostolicam approbatis. *cap. unic. de voto. in 6.* Ex constitutione Gregor. XIII. quæ incipit: *Ascendente Domino.* Vota simplicia Scholasticorum in Societate JESU dirimunt matrimonium contrahendum.

3tium. *Crimen,* videlicet conjugicidii, & adulterii, quod in tribus casibus matrimonium dirimit. *Primus,* si quis uxore vivente fide datā promisit aliam se ducturum, vel cum ipsa contraxit, si prius vel postea, dum vixit uxor ipsius, illam adulterio polluerit, matrimonium, quod cum ea contraxit post uxoris obitum tolerari non debet. *cap. si quis. fin. de eo, qui duxit in matrimon.* *2dus,* Si adultera est in mortem uxoris aliquid machinata cum effectu, sive fidem dedit sive non, quod eā defunctā hanc esset ducturus, secundum Canones ab ejus consortio prohibetur. *cap. super hoc. 3. de eo, qui duxit in matrimon.* *3tius.* Quidam Saraceni Viros Christianos occiderunt, qui cum ad fidem conversi occisorum uxores ducere vellent, respondit Pontifex in *cap. 1. de convers. infidel.* Quod si mulieres in mortem Virorum fuerint machinatæ, nec iis adhærere debeant, nec etiam si adhæserint, sint tolerandi.

R. D. Schnorrenberg Instir. J. Can.

Additur *4tum* impedimentum, cognatio carnalis & affinitas, quæ antiquitus se longiùs extendebat, modò prohibitio copulæ conjugalis quartum consanguinitatis & affinitatis gradum non excedit. *cap. non debet. 8. de consanguinit. &c.*

5tum à Jure civili primitus introductum, cognatio legalis. Inter eos, qui naturā, & eos qui adoptione filii, venerandæ Romanæ Leges matrimonia contrahi non permittunt.

6tum impedimentum publicæ honestatis. Nam ex Sponsalibus puris & certis, etiam si consanguinitatis, affinitatis, frigiditatis, religionis, aut aliā quavis ratione nullis, dummodo non sint nulla ex defectu consensūs, oritur efficax ad impediendum & dirimendum sequentia sponsalia vel matrimonia, non autem ad præcedentia dissolvendum, impedimentum justitiæ publicæ honestatis. *cap. unic. de sponsal. in 6.*

Quæres *quintò.* Quæ impedimenta reformavit Tridentinum?

1. primò. Cognationem spirituales ex baptismo & Confirmatione, ut confirmantem sive baptizantem & confirmatum sive baptizatum, & illius patrem & matrem, ac tenentem in confirmatione sive duos tenentes in baptismo non egrediatur. *Trident. sess. 24. de reform. matrim. cap. 2.* *2dò.* Justitiæ publicæ honestatis impedimentum ex sponsalibus de futuro natum, ubi sponsalia valida non fuerint quacunque ratione sustulit: ubi valida fuerint, ad primum gradum restrinxit. *Trident. cit. cap. 3.* *3tiod* affinitatem ex fornicatione

D d d

na-

natam ad eos tantum, qui in primo & secundo gradu junguntur, restrinxit *cap. 4.* Ex quo de mente Sacrae Congregationis etiam affinitas matrimonio superveniens maritum, ne ab uxore debitum petere possit, impediens ad secundum gradum est reductum.

Quæres *sexto.* Quæ impedimenta de novo per Tridentinum introducta?

R. Duo. *Primo.* Raptus inter raptorem & raptam, quamdiu ipsa in raptoris potestate manserit, nullum potest consistere matrimonium. Quod si rapta à raptore separata, & in loco tuto & libero constituta illum in virum habere consenserit, eam raptor in uxorem habeat, nihilominus est infamis & excommunicatus, ac obligatus raptam dotare, sive eam uxorem duxerit, sive non, *Trident. cit. cap. 6.* Secundum impedimentum est *clandestinitas.* De qua supra.

Quæres *septimo.* Quod impedimentum consuetudine introductum?

R. *Cultus disparitas.* Quamvis enim Apostolus *2. Cor. 6.* reprobet matrimonium fidelis cum infideli, dicendo: *Non lite jugum ducere cum infidelibus,* etiam Canonnes talia matrimonia reprehendant, ut *can. cave. can. non oportet. can. Judai. can. si quis judaica. caus. 28. q. 1.* nullum tamen textum talia matrimonia irritantem habemus, & in historiis sunt exempla, quod ejusmodi matrimonia pro validis agnita fuerint, ut matrimonium S. Cæciliæ cum Terentiano infideli, ante consummationem tamen per visionem Angelicam converso, matrimonium S. Monicæ cum Patritio adhuc infideli, ex quo ortus est S. Augustinus. Ideo dicendum

est, quod per usum Ecclesiæ posterioribus temporibus impedimentum hoc inductum fuerit.

Quæres *octavo.* Si cum impedimento matrimonium sit contractum, an proles inde secuta sit illegitima?

R. *primo.* Qui inter gradus prohibitos scienter matrimonium contrahere & consummare ausi fuerint, separandi sunt, & spe consequendæ dispensationis carent. *Trident. sess. 24. de reformat. matrim. cap. 5.* & proles illegitima censetur.

Secundo. Si ignoraverint impedimentum, sed non cum solemnitatibus Ecclesiæ, ut absque denuntiacionibus, vel legitima in eis dispensatione matrimonium contraxerint, proles censetur illegitima. *Trident. loc. cit. & cap. fin. de clandest. despons.*

Tertio. Si in facie Ecclesiæ contraxerint, & unus ex contrahentibus fuerit in bona fide, ac impedimentum ignoraverit, proles est legitima. *arg. cit. cap. fin. de clandest. despons.*

Quæres *nono.* Qualiter in impedimenti dispensandum?

R. Si solemnitatibus adhibitis impedimentum aliquod subesse cognoscatur, cujus ille probabilem ignorantiam habuit, tunc facilius cum eo & gratis dispensari poterit, in contrahendis autem matrimoniis vel nulla omnino detur dispensatio, vel raro, idque ex causa & gratis concedatur, in secundo gradu nunquam dispensetur, nisi inter magnos Principes, & ob publicam causam. *Tridentin. cit. sess. 24. de reform. matrim. cap. 5.* Rigor tamen ille

ille Tridentini hodie non servatur.

Quæres *decimò*. An matrimonium ob impedimentum invalidum impedimento sublato coram Parocho & testibus revalidandum?

Respondet S. Congregatio : Non tenentur iterum contrahere coram Parocho & testibus, qui jam semel coram ipsis contraxere, invalidè tamen, vel ob defectum consensûs, vel ob occultum impedimentum dirimens, sed satis erit, quod rursus secretè de novo consentiant, impetratâ priùs dispensatione in conscientia tantùm. Quod si in utroque foro dispensationem obtinuerint, debent rursus publicè contrahere coram Parocho & testibus. Indigent autem in utroque foro dispensatione, si impedimentum, quod secretum fuerat, innotuerit.

Quæres *undecimò*. Si contrahentes ex loco, ubi Tridentinum promulgatum, exeunt, & in loco, in quo non est promulgatum contrahant absque præsentia Parochi & testium, an validè contrahunt?

Ex Declaratione S. Congregationis

confirmata ab Urbano VIII. & in Brevi Apostolico insinuata Archi-Episcopo Colonienâ anno 1622. Si ad locum, ubi non est receptum Tridentinum, iverint eâ intentione, ut ibidem absque solemnitate contrahant, matrimonium est invalidum.

Quæres *duodecimò*. An valeant matrimonia, quæ cum impedimento juris ecclesiastici inter hæreticos contrahuntur?

Respondit S. Congregatio Episcopo Tricariensî apud Belgas Legato Apostolico anno 1605. 19. Januarii, quod ubi talia Decreta sunt promulgata, teneantur talem formam servare etiam hæretici, ac propterea eorum matrimonia absque forma *Concilii Trident.*, quamvis coram Ministro hæretico vel loci Magistratu contracta, nulla atque irrita esse. Attamen plures Theologi & Canonistæ Germani talia matrimonia ex tacito Ecclesiæ consensu ac dissimulatione valida esse asserunt ac defendunt.

§. Quintus.

D E

Obligationibus Conjugum.

Quæres primò. Quid sibi invicem debent conjuges ?

R. Ex S. Augustino relato in *Can. quidquid. 3. caus. 32. q. 2.* Debent sibi conjugati non solum ipsius sexûs sui commiscendi fidem, liberorum procreandorum causâ, quæ prima est humani generis in ista mortalitate societas, verum etiam infirmitatis invicem excipiendæ, ad illicitos concubitus evitandos mutuam quodammodo servitutum.

Quæres secundò. An conjuges ad debitum sub peccato mortali obligentur ?

R. Affirmativè. Si tu abstines, inquit *Canon. si tu. 24. caus. 27. q. 2.* Sine uxoris voluntate, tribuis ei fornicandi licentiam, & peccatum illius tuæ imputabitur abstinentiæ.

Quæres tertio. An propter incestum conjux debitum petere non possit ?

R. Affirmativè. Nec propriæ uxori sibi licet reddere debitum, quam sibi reddidit illicitam Sororem ejus cognoscendo. Gratian. ad *Can. qui dormierit. 30. caus. 27. q. 2.*

Quæres quarto. Quæ obligatio educandi proles in conjugibus ?

R. Puer adhuc infans magis materno quam paterno indiget solatio, post triennium apud Patrem non suspectum alii debet. Unde versus :

Mater alit puerum trimum, trimoque minorem,

Majorem verò pascere Patris erit. *Cap. 2. de convers. infidel. junct. Gloss.*

Quæres quinto. An una conjux alterâ invitâ ad religionem transire possit ?

R. Si nondum fuerint una caro simul effecti, potest unus ad DEUM transire, & alter in sæculo remanere. *cap. verum. 2. de convers. conjugat.*

Quæres sexto. Intra quod tempus conjux matrimonio nondum consummato alterâ parte invitâ ad religionem transire potest ?

R. Intra duorum mensium spatium debet vel matrimonium consummare, vel ad religionem transire. *cap. ex publico. 7. de convers. conjugat.*

Quæres septimo. An matrimonio consummato uterque ad religionem transire possit ?

R. Affirmativè, ex mutuo consensu. Licet enim scriptum sit : quod DEUS conjunxit, homo non separet, DEUS tamen & non homo separet, quando divini amoris intuitu ex consensu utriusque conjugis matrimonia dissolvuntur. *Can. scripsit. 26. caus. 27. q. 2.*

Quæres octavo. An una conjux sine altera in sæculo remanente ad religionem transire de licentia alterius possit ? Eadem est quæstio, an vir de consensu

sensu mulieris Ordinem sacrum suscipere valeat ?

R. Si ita uxor senex est & sterilis, quod sine suspitione possit esse in saeculo, dissimulari potest, ut ea in saeculo remanente & castitatem promittente ad religionem transeat vir ejusdem. *cap. cum sis praeclitus. 4. de convers. conjug.*

Quæres nonò. An vir de licentia uxoris religionem professus, si illa nec ad religionem transire, nec votum continentiae emittere velit, revocari possit ?

R. Nisi uxor ad Religionem transierit, aut perpetuò castitatem servare promiserit, vir potest & debet de monasterio revocari. *cap. 1. de convers. conjugat.* Si tamen talis ætatis fuerit, de qua suspicio haberi non possit, ipsa votum continentiae observans monasterium intrare non compellitur. *Cap. significavit. 18. de convers. conjug.*

Quæres decimò. An maritus taliter revocatus uxore mortuâ ad monasterium redire teneatur ?

R. Mortuâ uxore debet ad monasterium reverti sub regulari habitu Domino serviturus. *Cap. ex parte. 9. de convers. conjug.*

Quæres undecimò. An conjux, quæ ignorante altero est professa, ad minus voto continentiae obstringatur ?

R. Licet votum ejus usquequaque non tenuerit, eatenus tamen fuit obli-

gatorium, quatenus se poterat obligare, promisit enim intrando monasterium se non tractaturum carnis debitum, quod erat in potestate ipsius, redire verò ad saeculum in ejus non erat potestate, sed in potestate mariti: & ideo quantum ad ipsam tenuit votum, quod post viri obitum tenere non desit, cum ad eum casum, à quo poterat efficax habere principium pervenisse noscatur. *Cap. placet. 12. de convers. conjug.*

Quid si altera conjux sciverit & dissimulaverit professionem ?

R. Non potest habitum abjicere, quem assumpsit, nec uxore suâ, postquam ad domum transierat regularem, de præsentis vitæ sublatâ aliam sibi matrimonio copulare: quod si contraxerit, matrimonium ipsum est irritum.

Quæres duodecimò. An post matrimonium consummatum conjux innocens adulterâ in vitâ ad religionem transire possit ?

R. Affirmativè est expressus textus in *cap. constitutus. 15. & cap. veniens. 16. de convers. conjug.* Idem est de adulterio spiritali, si videlicet una conjux facta sit infidelis, altera, postquam auctoritate ecclesiasticâ divortium declaratum, in vitâ nocente ad religionem liberè convolare potest, & est casus in *cap. mulier fin. de convers. conjug.*

* * * * *
* * * * *
* *
*

Ddd 3

TITU.